

Mevrouw Klijnsma, zijn

Op 8 juli 2016 heeft staatssecretaris Klijnsma de Perspectiefnota toekomst pensioenstelsel naar de Tweede Kamer gestuurd. Volgens haar staat het pensioenstelsel al jaren onder druk; pensioen wordt eenvoudigweg te duur. De belangrijkste oorzaken daarvan zijn de opgelopen levensverwachting, de slechte rendementen en de langdurig lage rente.

Volgens Klijnsma lost het nieuwe pensioenstelsel de huidige financiële problemen niet op. Met aanpassingen aan dat stelsel kan geen extra geld worden gecreëerd. Daar ben ik het volmondig mee eens. Als je nu een pensioenvermogen van 250 nodig hebt om een jaarlijks pensioen van 10 toe te kennen, wordt dat met een nieuwe variant van zijn levensdagen geen 12. Het moet uit de lengte of uit de breedte komen. Nee, wat dan nodig is, is een hoger pensioenvermogen, in dit geval 300. En als je daar niet extra voor wilt betalen, zul je genoeg moeten nemen met die 10.

Ook kun je ervoor kiezen om meer risico te lopen; zekerheid is immers duur. Op die manier kun je met dat vermogen van 250 wellicht toch een pensioen van 12 realiseren. Met de kans dat het pensioen ook lager uitpakt, bijvoorbeeld 9. Als Klijnsma dan zegt dat met aanpassingen aan het pensioenstelsel geen extra geld wordt gecreëerd, moet ze mij maar eens uitleggen hoe met een 'pensioenovereenkomst met uitgebreide risicodeling' een 7% hoger pensioen kan worden gerealiseerd. Is het haar dan toch gelukt om met een nieuwe pensioenregeling extra geld te creëren? Ik denk het niet. In deze variant wordt waar-

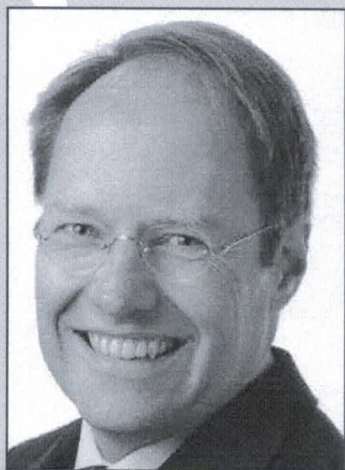
schijnlijk zekerheid prijsgegeven voor de kans op een hoger pensioen.

Verder zegt Klijnsma dat verbeteringen nodig zijn om het draagvlak in de samenleving voor het pensioenstelsel te herstellen. Hoe doen we dat? Daarvoor is van belang dat de mensen het pensioenstelsel en de daarbij behorende risico's begrijpen. En dat je gewekte verwachtingen waarmaakt. Als je een werknemer een duidelijke keuze geeft tussen een uitkeringsovereenkomst en een premieovereenkomst en aangeeft dat hij bij de eerste variant recht heeft op een gegarandeerd pensioen en bij de tweede op een variabel pensioen waarbij hij risico loopt, zal hij dat best wel begrijpen.

Natuurlijk wil iedereen het beste van twee werelden. Daarom wordt er gezocht naar varianten met hogere opbrengsten. Bij die van een persoonlijk pensioenvermogen met collectieve risicodeling worden buffers gecreëerd. Uit de SER-verkenning blijkt dat het gaat om complexe financiële constructies. De risico's blijven bestaan, maar worden uitsluitend op een andere manier verdeeld. Ik vraag mij af of de politiek voldoende heeft geleerd van de ervaring in het verleden met complexe financiële producten. De woekerpolisaffaire is nog steeds niet afgehandeld. Voor zover ik weet is de miljardenclaim die klanten bij de Rabobank hebben neergelegd in verband met rentederivaten ook nog steeds niet afgewikkeld. In beide gevallen ging het om complexe financiële producten, die werden verkocht als het ei van Columbus. Er kon niets mis gaan. Inmiddels weten we wel beter. Ik denk dat met name door dit soort zaken het vertrouwen in verzekeraars en banken zeer fors is geschaad.

Wat zijn de gevolgen als de overheid meewerkt aan het creëren van complexe financiële constructies? Is ze aansprakelijk als er nog een addertje onder het gras zit, waardoor de pensioenen uiteindelijk veel lager zijn dan wat de pensioengerechtigden hadden gedacht? Naar mijn mening moet de overheid er juist voor zorgen dat zo veel mogelijk eenvoudige en transparante producten worden aangeboden en terughoudend zijn bij het faciliteren van complexe financiële constructies.

Het lijkt erop dat de wetgever zijn eigen rol bij pensioenen af en toe uit het oog verliest. Natuurlijk, het is niet zijn taak om te zorgen voor goede pensioenen. Dat is aan sociale partners en pensioenuitvoerders. Maar zijn taak is het wel om te zorgen voor een hel-

Roel Veugelers

Mr. R.J.G. Veugelers is advocaat bij Veugelers Advocatuur te Vlaardingen

we wel op de goede weg?

der wetgevingskader. In haar Perspectiefnota schrijft Klijsma dat de bestaande premieovereenkomsten worden verbeterd, daarmee de indruk wekkend dat ze over de inhoud daarvan gaat. Ze doelde daarbij op de Wet verbeterde premieregeling. Met dat 'verbeterde' wordt de suggestie gewekt dat met deze wet een beter (en dus hoger) pensioen kan worden gerealiseerd. Het lijkt wel een reclameslogan van een verzekeraar. Ik acht het dan ook niet denkbeeldig dat een teleurgestelde pensioengerechtigde straks een claim bij de staatssecretaris neerlegt vanwege misleidende reclame. Waarom heeft Klijsma deze wet niet eenvoudigweg Wet flexibele premieregeling genoemd, wat ook nog eens een veel correctere benaming is?

Volgens Klijsma mogen baanwisselingen geen ongewenste invloed hebben op iemands pensioenopbouw: een systeem van vlakke premies en degressieve, leeftijdsafhankelijke opbouw sluit beter aan op de arbeidsmarkt. Ze vindt daarom dat een leeftijds-onafhankelijke premie moet worden geheven. Ze gaat echter voorbij aan de achtergrond voor het hanteren daarvan. Als je aan een 25-jarige en een 55-jarige dezelfde pensioenaanspraak wilt toekennen, is die voor de 55-jarige aanzienlijk duurder dan voor de 25-jarige. Dat vraagt om een leeftijdsafhankelijke premie. De keuze is dus: of een gelijke pensioenaanspraak of een gelijke premie. Bij een gelijke premie zal een jongere werknemer elk jaar meer pensioen opbouwen dan een oudere werknemer. Maar zit die jongere daarop te wachten? In het begin van zijn carrière heeft hij liever meer inkomen dan meer pensioenopbouw, is mijn inschatting.

Momenteel is het uitgangspunt dat werknemers een gelijke pensioenopbouw hebben ongeacht hun leeftijd. Daar hoort een leeftijdsafhankelijke premie bij. Die wordt echter niet doorbelast aan de werknemer, maar komt geheel voor rekening van de werkgever. Om leeftijdsdiscriminatie te voorkomen wordt de eigen bijdrage doorgaans vastgesteld op een percentage van de pensioengrondslag. Voor werknemers resulteert dit erin dat die eigen bijdragen, alsook de opgebouwde pensioenaanspraken gelijk zijn, ongeacht hun leeftijd. Uitsluitend de werkgever voelt de pijn dat voor de oudere werknemers een forse premie wordt betaald. Deze systematiek geldt bij premieover-

eenkomsten en bij uitkeringsovereenkomsten waarbij wordt gewerkt op basis van actuariële premies. Voor de werknemers is er de facto sprake van een doorsneepremie.

Dit systeem bevat naar mijn mening een onjuiste prikkel. Het wekt immers de illusie dat het aankopen van pensioen voor een jongere werknemer even duur is als voor een oudere werknemer. En dat klopt niet, zoals we zojuist hebben gezien. Is het dan wellicht niet beter om het systeem om te draaien, door de werkgever een vast percentage van de pensioengrondslag te laten betalen? Daarmee wordt het in elk geval aanzienlijk eenvoudiger om van baan te wisselen. Voor de werkgever maakt het dan immers niet meer uit of hij een jonge of oude werknemer in dienst neemt. Daarnaast zal de werknemer dan natuurlijk een leeftijdsafhankelijke eigen bijdrage gaan betalen. Volgens mij valt hem best aan het verstand te peuteren dat hij, naarmate hij ouder wordt, meer premie moet gaan betalen. Doorgaans heeft hij ook meer te besteden naarmate hij ouder wordt en gaat hij pensioen dan ook steeds belangrijker vinden.

Dit alles vergt een zorgvuldige discussie over leeftijdsdiscriminatie. Het uitgangspunt moet zijn dat het niet mogelijk is om een gelijke premie en een gelijke pensioenopbouw toe te kennen, tenzij we kiezen voor een verlichte doorsneepremie voor alle pensioenregelingen. Daar zijn echter weer andere nadelen aan verbonden.

Kortom, ik vraag me af of mevrouw Klijsma wel op de goede weg is. We moeten stoppen met zoeken naar de heilige graal; met een nieuwe pensioenregeling kan niet meer geld worden gecreëerd. We moeten op zoek gaan naar eenvoudige en transparante systemen, waarvoor Klijsma een wettelijk kader dient te creëren. Een systeem met vlakke pensioenpremies lijkt mij niet de ideale oplossing; jongeren en ouderen zitten volgens mij niet te wachten op een degressieve pensioenopbouw. Er zijn ook andere varianten denkbaar, zoals die waarbij de werkgeversbijdrage voor iedereen gelijk is en de werknemersbijdrage wel afhankelijk is van de leeftijd. Dat zal een aanzienlijke maatschappelijke verandering zijn. Maar wel een die volgens mij goed kan worden uitgelegd en een solide pensioenstelsel ten goede komt. ●